

Ewa Jówko

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach
Wydział Humanistyczny

Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Sprawozdanie z działań inkluzyjnych wobec studentów UPH w Siedlcach

Centre for Education and Rehabilitation of Disabled Students
at Siedlce University – report on inclusive activities

Streszczenie: W artykule zaprezentowano sprawozdanie z działalności Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Przedstawiono działania CKIRON wspierające proces inkluzyjności społecznej studentów z niepełnosprawnościami studiujących w UPH w Siedlcach.

Słowa kluczowe: student z niepełnosprawnością, osoba z niepełnosprawnością, Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych

Abstract: The article presents a report on the activities of the Center for Education and Rehabilitation of the Disabled. CKIRON's activities supporting the process of social inclusion of students with disabilities studying at UPH in Siedlce are presented.

Keywords: student with disability, person with disability, Center for Education and Rehabilitation of the Disabled

Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych (**CKIRON**) funkcjonuje w strukturze organizacyjnej Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach jako jednostka ogólnouczelniana. Chcąc zapewnić naszym studentom z niepełnosprawnościami oraz studentom pełnosprawnym, nauczycielom akademickim jak najefektywniejszy proces włączania nie tylko w sferze dydaktycznej, ale również społecznej, interpersonalnej, emocjonalnej, w CKIRON zatrudniono (na podstawie umowy o pracę i umów cywilnoprawnych) czterech tłumaczy języka migowego, trzech konsultantów ds. studentów niepełnosprawnych, czterech asystentów osób niepełnosprawnych oraz jednego fizjoterapeutę. Studenci z niepełnosprawnościami mają również zagwarantowany transport na zajęcia przystosowanym busem.

Obecnie w Uniwersytecie studiuje ogółem 172 osoby z niepełnosprawnościami, z czego na studiach pierwszego stopnia 94 osoby, na studiach drugiego stopnia 67, a trzeciego – 11 osób.

Model działań inkluzyjnych realizowanych w UPH w Siedlcach

Dostępność usług edukacyjnych

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny jest jedną z pierwszych uczelni wyższych, która podjęła wyzwanie kształcenia osób z niepełnosprawnościami. Profile kształcenia są dostępne dla osób z różnymi typami niepełnosprawności. W ramach Dni Adaptacyjnych, w CKiRON odbywają się coroczne spotkania z kandydatami na studia. Takie spotkania pozwalają ukierunkować zainteresowanych studiowaniem w UPH w Siedlcach.

CKiRON podejmuje działania na rzecz studentów z niepełnosprawnościami, zapewniając dostosowanie zajęć dydaktycznych objętych planem stu-

diów, stwarzając jednocześnie warunki do pełnego udziału w procesie kształcenia, m.in.:

- język angielski dla osób z niepełnosprawnością słuchu oraz osób z innymi trudnościami w komunikowaniu się;
- zajęcia z wychowania fizycznego przystosowane dla potrzeb osób z niepełnosprawnością;
- dla studentów z niepełnosprawnością wzroku zamiast zajęć z technologii informacyjnych wprowadzono tyfloinformatykę, a na drugim stopniu studiów zaawansowane techniki informatyczne;
- dla studentów z niepełnosprawnością słuchu prowadzona jest terapia logopedyczna oraz lektorat języka polskiego.

Jednym z celów strategicznych CKiRON jest kształtowanie aktywnych postaw życiowych, w związku z tym ponad zakres zajęć wynikających z planu studiów osoby z niepełnosprawnościami mogą uczestniczyć w dodatkowych zajęciach sportowych, takich jak np. siatkówka, kurs tańca.

Dostosowanie materiałów dydaktycznych

Wychodząc naprzeciw zapotrzebowaniu studentów z niepełnosprawnościami, w CKiRON podejmowane są także działania dostosowujące materiały dydaktyczne do potrzeb określonych grup z niepełnosprawnościami, np.:

- druk powiększony, druk w alfabecie Braille’a (osoby z niepełnosprawnością wzroku),
- digitalizacja materiałów dydaktycznych, udostępnianych w formatach możliwych do odczytania za pomocą specjalistycznego oprogramowania (mp3, rtf, Word, pdf, pliki HTML, DAISY) – zasoby Akademickiej Biblioteki Cyfrowej,
- możliwość nagrywania treści wykładów,
- udostępnianie notatek w wersji elektronicznej (dostosowywanie tekstu do dysfunkcji),
- możliwość korzystania z prezentacji udostępnionych przez wykładowców materiałów,
- możliwość bezpłatnego powielania notatek w biurze Centrum.

Studenci mają możliwość skorzystania z wydłużonego czasu pracy, wydłużonego czasu zdawania egzaminów, korzystania na zajęciach z laptopa, nagrywania wykładów na dyktafon, rozłożenia materiału zaliczeniowego na mniejsze partie, zmianę formy egzaminu z pisemnego na ustny lub odwrotnie albo zdawania egzaminu w formie elektronicznej.

Proces dydaktyczny wspomagany jest przez specjalistyczny sprzęt, do którego należą: specjalne klawiatury z dużymi klawiszami, z powiększonymi i kontrastowymi opisami, optyczna mysz, mysz sterowana głową, monitor dotykowy i brajlowski, drukarka brajlowska, wygrzewarka, powiększalniki stacjonarne i przenośne, przenośne notatniki brajlowskie, urządzenia odtwarzające materiały zapisane w formie cyfrowej, laptopa ze specjalistycznym oprogramowaniem dla osób niewidomych i słabowidzących, kilkanaście stanowisk komputerowych dla osób z dysfunkcją wzroku, oraz oprogramowanie: program powiększający, program powiększająco-udźwiękawiający, program udźwiękawiający pracę komputera, syntezytor mowy, program OCR, program OBR (optyczne rozpoznawanie brajla), program do odczytu książek cyfrowych zapisanych w formacie DAISY, oprogramowanie umożliwiające konwersję tekstu na pliki dźwiękowe, program do sporządzania rysunków brajlowskich, oprogramowanie translujące tekst matematyczny na brajla i inne.

Z myślą o osobach z niepełnosprawnością wzroku lub z niepełnosprawnością uniemożliwiającą czytanie w wersji czarnodrukowej powstał w Instytucie Informatyki UPH, we współpracy z Biblioteką Główną, program (E-czytelnia@) umożliwiający gromadzenie publikacji i ich udostępnianie za pośrednictwem sieci Internet. W roku 2010 zasoby weszły w skład **Akademickiej Biblioteki Cyfrowej** (www.abc.uw.edu.pl), platformy cyfrowej z materiałami dydaktycznymi dla studentów z niepełnosprawnościami. Zbiory Akademickiej Biblioteki Cyfrowej stanowią specjalnie zaadaptowane książki oraz czasopiśma. Zasoby powstają w oparciu o zapotrzebowanie zgłaszane przez czytelników i dostosowywane są do potrzeb osób z niepełnosprawnościami.

Architektura i komunikacja

Infrastrukturę Uniwersytetu stanowią dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami obiekty naukowo-dydaktyczne, sportowe i mieszkalne zlokalizowane na terenie miasta Siedlce. Zastosowano m.in. specjalne podjazdy, automatyczne drzwi, windy dla osób z niepełnosprawnościami, specjalne oznakowanie sal dydaktycznych i pomieszczeń administracyjnych, a także parkingi z oznakowanymi miejscami. Rozwiązania wyposażenia wewnątrz budynków zaprojektowane są z myślą o jak najlepszym ich przystosowaniu do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, np.: informacja wizualna, makiety budynków, właściwe rozmieszczenie wyposażenia w pomieszczeniach i salach wykładowych, specjalne stanowiska pracy. Dla osób niesłyszących przystosowano specjalne pracownie (zamontowane pętle indukcyjne), ponadto studenci mogą wypożyczyć urządzenia FM wspomagające słyszenie. Środki dydak-

tyczne wspomagające studentów z niepełnosprawnością słuchu, jak również nauczycieli akademickich w procesie kształcenia znajdują się w budynku Wydziału Humanistycznego oraz w Bibliotece Głównej i dwóch salach w DS nr 4.

Program Erasmus+ dla studentów z niepełnosprawnością

Współpraca Działu Nauki i Współpracy z Zagranicą i Centrum Kształcenia i Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych zapewnia studentom pełną informację o możliwości skorzystania z wyjazdów w ramach programu Erasmus+ (wyjazdy na studia i na praktykę). Centrum organizuje cykliczne spotkania ze studentami (co najmniej 1 raz w ciągu roku akademickiego), w czasie których informuje o możliwościach pokrycia kosztów wynikających z udziału w programie. Wszystkie niezbędne informacje na ten temat są również dostępne na tablicach ogłoszeniowych.

Baza noclegowa

W strukturze Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego znajduje się Osiedle Studenckie, które dysponuje jednym obiektem przystosowanym do potrzeb osób z niepełnosprawnościami (Dom Studenta nr 4 – 56 miejsc noclegowych). Obiekt posiada następujące udogodnienia dla niepełnosprawnych mieszkańców:

- oznaczone miejsca parkingowe,
- automatyczne drzwi wejściowe do budynku,
- winda do wyłącznej dyspozycji osób niepełnosprawnych,
- szerokie korytarze,
- segmenty mieszkalne specjalnie przystosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami, posiadające odpowiednie sanitariaty z rozsuwanymi drzwiami, poręczami i uchwytyami,
- drzwi wejściowe w segmentach wyposażone są w dzwonki z optosygnalizacją.

Ponadto istnieje możliwość zamieszkania z asystentami osób niepełnosprawnych.

Wsparcie finansowe dla studentów z niepełnosprawnością

Studenci z orzeczonym stopniem niepełnosprawności mogą ubiegać się o wsparcie finansowe z następujących źródeł:

- zewnętrznego – programu „Aktywny samorząd” (środki PFRON), w ramach modułu II – pomoc w uzyskaniu wykształcenia na poziomie wyższym. Wnioski rozpatrują jednostki samorządowe (MOPR, PCPR) w miejscu zamieszkania studenta. W ramach programu student może ubiegać się o pokrycie kosztów czesnego, o opłatę przeprowadzenia przewodu doktorskiego (poza studiami doktoranckimi) oraz o pokrycie kosztów kształcenia (poza opłatą za naukę). Działania uczelni w tym przypadku ukierunkowane są na szeroką akcję informacyjną w postaci: ogłoszeń o stypendiach, zamieszczanych na stronie internetowej i Facebooku, ogłoszeń w wersji papierowej na tablicach;
- wewnętrznego – zgodnie z regulaminem ustalania wysokości, przyznawania i wypłacania świadczeń pomocy materialnej dla studentów. Informacja na ten temat umieszczana jest na stronie internetowej Centrum, Facebooku oraz przekazywana podczas Dni Adaptacyjnych na początku roku akademickiego. Student z niepełnosprawnością może otrzymać następujące świadczenia, po spełnieniu warunków i formalności opisanych w regulaminie:
 - stypendium rektora – uzależnione od uzyskanej średniej ocen lub dla osób posiadających osiągnięcia naukowe, artystyczne albo wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym (studia stacjonarne i niestacjonarne I, II i III stopnia),
 - stypendium socjalne – podstawą uzyskania świadczenia jest kryterium dochodu (studia stacjonarne i niestacjonarne I, II i III stopnia),
 - stypendium socjalne w zwiększonej wysokości z tytułu zamieszkania w domu studenckim lub obiekcie innym niż dom studencki, jeżeli codzienny dojazd z miejsca stałego zamieszkania do uczelni uniemożliwiałby lub w znacznym stopniu utrudniał studiowanie (studia stacjonarne I, II i III stopnia),
 - stypendium specjalne – o to świadczenie może ubiegać się osoba posiadająca ważne orzeczenie o niepełnosprawności. Wysokość świadczenia uzależniona jest od stopnia niepełnosprawności,
 - zapomogi – przyznawanej studentom, którzy z przyczyn losowych znaleźli się przejściowo w trudnej sytuacji materialnej (studia stacjonarne i niestacjonarne I, II i III stopnia),
 - stypendium ministra – dla osób posiadających osiągnięcia naukowe, artystyczne lub wysokie wyniki sportowe we współzawodnictwie międzynarodowym lub krajowym (studia stacjonarne i niestacjonarne I, II i III stopnia).

Z finansowania wyłączeni są studenci studiów podyplomowych.

W ramach działań na rzecz i z osobami z niepełnosprawnością CKiRON organizuje przedsięwzięcia, wśród których warto wymienić:

- szkolenia dla nauczycieli akademickich z zakresu dostosowania procesu edukacyjnego do potrzeb studentów z niepełnosprawnością,
- szkolenie dla studentów pedagogiki I roku I stopnia z zakresu integracji w grupach studenckich pt. „Poznajmy się”.
- kurs dla pracowników administracji uczelni (dziekanaty, biblioteka) „Pięć dni z językiem migowym”, gdzie uczestnicy poznają podstawowe znaki pozwalające na komunikację z osobami niesłyszącymi,
- publikowanie na bieżąco materiałów edukacyjnych na stronie internetowej Centrum ze wskazówkami dla wykładowców dotyczącymi pracy ze studentami z niepełnosprawnościami,
- dyżury psychologa i pomoc psychologiczną dla studentów z niepełnosprawnościami,
- współpracę z poradnią zdrowia psychicznego (lekarz psychiatra),
- opracowanie „Praktycznego poradnika savoir-vivre wobec osób niepełnosprawnych”,
- organizowanie Dni Adaptacyjnych dla studentów I roku,
- organizowanie Dni Integracji, które są corocznym wielkim świętem, kiedy łączymy się i wymieniamy cennymi doświadczeniami dotyczącymi kształcenia osób z niepełnosprawnościami,
- organizowanie sekcji sportowych umożliwiających wyjazdy na zawody,
- ofertę uczestnictwa w kursach informatycznych ECDL oraz warsztatach psychologicznych „Poczucie własnej wartości kluczem do sukcesu”,
- organizowanie warsztatów i konferencji dotyczących problematyki niepełnosprawności.
- zjazd Absolwentów Niesłyszących.

CKiRON wspiera studentów reprezentujących naszą uczelnię w Polsce oraz za granicami. Studenci z niepełnosprawnościami odnieśli w minionym roku akademickim duże sukcesy w Ogólnopolskich Zawodach Pływackich w Poznaniu oraz w Ogólnopolskiej Olimpiadzie Studentów Niepełnosprawnych o Puchar JM Rektora Politechniki Częstochowskiej. Podczas spotkania sportowo-integracyjnego we Włoszech, realizowanego w ramach projektu „European Day of Integrated Sport”, nasi studenci byli reprezentantami Polski.

Na szczególne uznanie zasługują:

- Kamil Rząsa – medal paraolimpijski w szermierce,

- Adrian Marcinkiewicz – złoty medal w Halowych Mistrzostwach Polski w Lekkoatletyce w biegu na 1500 m, oraz srebrny medal w biegu na 800 m,
- Mateusz Borowski – brązowy medal w Halowych Mistrzostwach Polski w Lekkoatletyce w biegu na 400 m,
- Karolina Gałgan, Konrad Kiciński, Rafał Janusz i Patryk Marchewka – srebrne medale w łyżwaniu,
- Agnieszka Ozga (bilard),
- Karolina Gałgan (dart).

Osiągnięcia i nagrody

Za działania na rzecz osób z niepełnosprawnościami Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach i jego pracownicy otrzymali:

- **statuetkę „Motyla”** – wyróżnienie za całokształt działalności na rzecz osób niepełnosprawnych. Nagrodę Fundacji „Porozumienie bez Barier” wręczono podczas finału konkursu „Teraz Polska”,
- **wyróżnienie** za działalność naukową w konkursie **„Piękniejsza Polska”** dwóch pracowników uczelni z niepełnosprawnością wzroku. Nagroda przyznawana osobom niepełnosprawnym, które mają duże osiągnięcia w dziedzinie nauki i techniki, jak również tym, których wkład w edukację jest znaczący. Uroczystość emitowana w programie TVP2,
- **wyróżnienie** w etapie regionalnym konkursu LODOŁAMACZE 2008,
- **III miejsce** w kategorii PRACODAWCA NIEPRZEDSIĘBIORCA w etapie regionalnym konkursu LODOŁAMACZE 2012,
- **II miejsce** w kategorii INSTYTUCJA w etapie mazowieckiego konkursu LODOŁAMACZE 2014,
- **nagrodę „Aleksandria”** dla Rektora Uniwersytetu Przyrodniczo-Humanistycznego w Siedlcach w 2014 roku. Prestiżowa i honorowa nagroda Prezydenta Miasta Siedlce ufundowana po raz pierwszy w 1996 roku. Wyróżniane są osoby i instytucje, które swoją pracą, talentem, umiejętnościami i swoją pasją przyczyniły się do rozwoju Siedlec w różnych sferach życia,
- **Nagrodę Prezydenta Miasta Siedlce „Wawrzyn Siedlecki”** dla dyrektora CKIRON.

Współpraca

Aby poszerzyć swoją wiedzę i podzielić się sukcesami i doświadczeniem z innymi, UPH podejmuje współpracę z różnymi ośrodkami naukowymi, artystycznymi i kulturalnymi w kraju i zagranicą. Ważnym elementem działania Centrum jest nawiązanie współpracy z organizacjami pozarządowymi:

- a) Stowarzyszeniem Popierania Edukacji Niepełnosprawnych „Hefajstos”,
- b) Fundacją Aktywnej Rehabilitacji,
- c) Fundacją Vis Maior.

CKiRON koordynuje wszelkie działania związane z kształceniem osób z niepełnosprawnościami podejmowane w Uczelni, a współpraca i współdziałanie całego środowiska akademickiego, komunikacja i stały kontakt ze studentami przyczyniają się podnoszenia jakości życia i edukacji studentów.